

(en dic. cat. no abans de 1868, *SLitCosta*). Però la denominació tradicional va ser *mal gàlic* o *francès*; per més que en realitat sembla que foren els descobridors d'Amèrica, més castellans que altra cosa, els qui el portaren; el nom donat per Fracastoro es creu imitat del d'un personatge d'Ovidi. Veg *NED*, Bloch i darrerament Spitzer, *Bulletin of the History of Medicine* xxix, 1955, 262ss. Recordo haver sentit al Dr. Peyrí (cap a l'any 1946), que havia observat en un quadro, que ell creia un poc anterior a 1500, una pintura clara d'un tumor sifilític (llec com sóc no ho he pogut mai controlar ni consultar-ho amb facultatius: ho reporto sota les més grans reserves)

DERIV : **Sifilide* 'bubó sifilític' [1868, *SLitCosta*].
Sifilític [id.]. *Antisifilític*

CPT : *Sifilografia*; *sifilogràfic*

SIFÓ,, pres del ll. *sipho*, -*ōnis*, gr. *σίφων*, -*ωνος*, 'tub, canó, canonada', 'sifó'. □ 1.ª doc : Lab. 1864. A Bna. es va dir *sifon* almenys fins c. 1930, després s'hi ha propagat *sifó*; en canvi en el P. Val. sembla que ja era antiga i arrelada la forma correcta, almenys per als de les sèquies (el *sifó de la Novèlla* d'Alberic, p. ex. 1962).

Siga, lleg. *siġa*, V. *siġa* *Sigairó* (un cop, o *siguayró*), S. xv, *Flos de Med*, podria ser una variant de *cigaró* (*CIGRÓ*) per a alguna varietat de *cigró* o *pèsol* silvestre; però convindria trobar-ne més dades: qui sap si (essent mot de base diferent) podria donar la clau del canvi de *ciuró* en *CIGRÓ* del qual no trobo que s'hagi donat encara cap explicació convincent (en la donada en el nostre vol II veig més raonament que raons), cf. *SÈGOL* (n. 1).

**Sigarell*, el sento a Men. com a adjectiu distintiu d'una varietat de card: *kartsigaréls* (Ferreries, 1964) potser fou **cardigarells* (així com hi ha *cardigasses*, *cardigot*, *cardigueres*, tots ells coneguts en els nostres Pirineus centrals etc), i havent-se pres per un cpt. ho canviaren en *card-sigarells* > *cards si-* (cf. *alcuns* per *alcuns* i anàlegs)

Sigell, V. *segell* i *sisell* *Sigellar*, *sigil*, *sigillar*, -*illat*, -*illatu*, *sigillògraf*, -*ografia*, -*ogràfic*, *sigillós*, *sigillosament*, V. *segell*

SIGLA, pres del ll. tardà *sigla*, -*orum*, mot només emprat en plural. □ 1.ª doc : Lab. 1840.

Sigla, V. *sèquia* *Siglantana*, V. *sargantana* *Sigle* 50
cast. intolerable, per *segle* *Siglat* ocell, V. *sisó*

SIGMA, nom de la lletra grega Σ.

DERIV : *Signatisme* [DOrt.]. *Sigmoide* [1868, -*oidi*, *SLitCosta*] o *sigmatoides* [Lab. 1888].

Signacle, *signador*, *signament*, *signant*, *signànter*, *signament*, *signar*, *signatari*, *signatura*, *signe*, V. *senya* *Signe*, V. *cigne* *Signifer*, *significació*, *significar*, *significant*, *significat*, *significatiu*, -*ficatòria*, V. *senya* 60

Sigolles, -*olletes*, V. *pessigolles* *Sigons de justa* (*DAG*) sembla grafia per *seyons* (*SELLÓ*, cf. *SAIÓ*, *SITJA*) *Sigot*, *sigotada*, V. *sicat* *Siguent*, V. *seguent* (*SEGUIR*) *Sigula*, V. *sègola* *Siġa*, V. *siġa*

SILENCI, pres del ll. *silēntium* id., derivat del ll. *silēre* 'callar', 'restar callat'. □ 1.ª doc.: fi del S XIII, *VidesR*.

«O Johan ---, vou dels apòstols, *scilenci* de les prophetes, luerna del món ---», f° 188v2 (B, i amb ultracorrecció rossellonesa, *scilència*, A, trad. *silentium prophetarum* 658). Aviat esdevingué d'ús molt general. L'*InuLC* el troba en un doc. rossellonès de 1383, i Albertà de Bret; «Ay las, que perduda és la taciturnitat o callament de la regla, toltà és la santetat de religió, deffallit és lo *scilenci* de l'orde ---», c. 1400 Ant. Canals, *Carta de St Bernat* (*CoDoACA* XIII, 484); «lo *silenci* de la nit», JnEsteve, *L'Eleg*, L-3. «Castiga ta lengua ab *silenci*» «en religió --- *silenci* ---», Lluç (Prov. de Ramon 57; *Rims* I, 118).

Modernament, esdevingut un mot de to popular i noble alhora, apte per a la gran poesia: «Serres de Canigó, altures tan formoses / dolç estatge de pau / ---. Vora 'l *silenci* verd de les fresques fajoses, / sobre el cingle eixamplat, / sou les veus de la terra / que enlairen amistoses / el cant de garbejar les espigues del blat», JSebPons (*Serres de Canigó*, v. 13)

DERIV : *Silenciar* [c. 1930]; *silenciat* *Silencier* [Labèrnia, 1671, *DAG*] *Silenciós* [Belv.]: «els blancs borrallons anaven caient *silenciosos*, perseverants, en la paorosa foscor nocturna, apilotant-se emmantellant-ho tot», Massó Torrents (*Croquis Pir* 2 II, 26); *silenciosament* [Belv.]: «de l'esguard paternal que l'acarona / *silenciosament*», Alcover (*Poemes Bíblics*, 92). *Silent* [DFa] molt savi, però usat en poesia, pres del ll. *silens*, -*ius*, participi actiu de *silere* (supra)

SÍLEX, pres del ll. *silex*, -*icis*, 'palet, còdol', 'sílex'. □ 1.ª doc : 1917, *DOrt*

Els diccionaris més antics [1868, *SLitCosta*] només porten *sílce* (crec que Font i Saguer ja usava la forma correcta).

DERIV.: *Silicat* [1868]. *Silici* [1868]. *Silícic* [id.]. *Siliciur* *Silicificar*, -*ficació* *Bisilicat*

SILF, del fr. *sylphe*, que sembla ser una corrupció del gal *Suleviae*, nom d'unes nimfes, alterat per influència del greco-latí *nympha* □ 1.ª doc . *silfi*, Lab. 1840.

V. la nota del DECH on defenso l'essencial de l'etimologia de Littré, de la sàvia filologia de Colon (*ZRPb*. LXXVIII, 88-90), sempre una mica mítica, i amb més nihilisme que bona crítica En francès el mot comença a divulgar-se des de 1605; i en anglès, sobretot des de Pope (c. 1720 o 1730).

DERIV.: *Silífide* [Vogel]. *Silfa*

Silicrossi, V. *celicrossi* (*ALFICÒS*, I, 186a3) *Silicat*, *sílce*, *silici*, *silícic*, *silicificar*, *siliciur*, V. *sílex*